

MISSIÓ: Col·laborem per acompanyar i oferir suport a les famílies en la seva tasca d'educació i cria dels seus fills i filles de 0 a 6 anys, perquè creixin autònoms, solidaris i joiosos.

PROMOCIÓ DEL BON TRACTE A LA INFÀNCIA

(actualització reunió grup de treball de promoció del Bon Tracte Infantil: 11-4-2013)

CONTINGUT:

1. Plantejament inicial
2. Què entenem per "bon tracte" en la Infància?
3. Què entenem per parentalitat positiva?
4. Quin ha de ser el paper dels serveis i els professionals que intervenen en la infància ?
5. El bon tracte en els diferents àmbits
 - Àmbit Familiar
 - Àmbit Educació
 - Àmbit Social
 - Àmbit Lleure
 - Àmbit Salut
6. Marc bibliogràfic a compartir:
 - Per a famílies
 - Per a professionals

1. Plantejament inicial:

"Per educar un nen cal tota la tribu"

(vell proverbi africà)

El passat curs 2011-2012, després d'un treball previ de diversos anys, els professionals dels serveis i entitats d'atenció a la infància del districte 5è es van organitzar per constituir la Xarxa d'Atenció a la Infància de 0 a 6 anys de Pubilla Cases i Can Serra. Aquest treball va concloure, en una primera fase, amb la presentació de la jornada de constitució de la xarxa que es va realitzar el passat 7 de novembre de 2012 a la Regidoria dels districtes IV i V.

Com a conclusió d'aquesta jornada de constitució es va arribar a les següents propostes de treball:

- Per realitzar la tasca acordada, l'any 2013 es treballaria en dos grups amb unes tasques específiques, d'una banda, el grup coordinador, i d'altra, el grup de treball pel Bon Tracte Infantil.
- El **grup coordinador** estaria format per 8 membres (ABS Pubilla Cases, ABS Can Serra, Serveis Socials, Escola Pública, Escola Concertada, Esplai, CDIAP i Regidoria d'Educació) i realitzaria la coordinació de la xarxa, l'elaboració d'un catàleg de serveis de 0 a 6 anys al districte i s'encarregaria de definir i organitzar els temes a compartir amb les famílies als equipaments.
- El **grup de treball de promoció del Bon Tracte Infantil** es constituïria amb l'objectiu de compartir els protocols existents davant la detecció d'una situació de maltractament infantil i orientaria la manera de realitzar el seguiment de famílies ateses pels diferents serveis professionals. Aquest grup estaria format per representants de les Centres de Salut de Can Serra i Pubilla Cases, Serveis Socials bàsics, Escola Pública, Escola Concertada, Esplais, EAP, EAIA i CDIAP.

2. Què entenem per Bon Tracte a la Infància ?

MISSIÓ: *Col·laborem per acompanyar i oferir suport a les famílies en la seva tasca d'educació i criança dels seus fills i filles de 0 a 6 anys, perquè creixin autònoms, solidaris i joiosos.*

El grup de promoció del Bon Tracte Infantil, un cop reunit, es va trobar amb la primera paradoxa d'haver de compartir un protocol de derivació i orientació davant situacions de maltractament infantil, quan l'objectiu prioritari hauria de ser la promoció del Bon Tracte Infantil.

Per aquest motiu, aquest grup va arribar a la conclusió que el primer que s'havia de fer era arribar a un consens sobre el que entenia com a bon tracte a la infància i, un cop analitzada la diferent bibliografia sobre el tema, va optar per la següent definició extreta de la "Guía práctica del buen trato al niño".

Bon tracte a la infància són les diferents manifestacions d'afecte, cura, criança, suport i socialització que reben els nens i les nenes de la seva família, grup social i de l'administració-institucions, de tal manera que se'ls garanteixi comptar amb les condicions necessàries per a un adequat desenvolupament integral: afectiu, psicològic, físic, sexual, intel·lectual i social.

Aquesta definició tan àmplia del que suposa un bon tracte, implicaria la necessària coordinació entre tots els serveis que intervenen amb els infants i llurs famílies atès que cada àmbit (salut, educació, lleure, social) té la seva importància en el desenvolupament dels infants i que tots acaben estant relacionats entre si.

El grup de treball va arribar a la conclusió que si hi havia un aspecte fonamental en la promoció del bon tracte infantil era treballar la relació entre els infants i llurs famílies i que calia treballar la potenciació de la **parentalitat positiva**.

3. Què entenem per parentalitat positiva?

Entenem la parentalitat positiva com el *comportament dels pares fonamentat en l'interès superior del nen/a, que cuida, desenvolupa les seves capacitats, no és violent i ofereix reconeixement i orientació, i això inclou l'establiment de límits que permetin el ple desenvolupament del nen/a. (Parentalitat positiva i polítiques locals de suport a les famílies, vegeu bibliografia).*

Dins els principis d'aquesta parentalitat positiva trobaríem:

- Vincles afectius càlids, protectors i estables.
- Entorn estructurat.
- Estimulació i suport a l'aprenentatge.
- Reconeixement del valor dels fills/es.
- Capacitació dels fills/es com a agents actius.

Això comportaria que la constitució d'una parentalitat positiva vindria definida per la interacció de tres factors:

- Les necessitats dels menors
- Les capacitats parenterals dels adults
- El context psicosocial en què viuen

Xarxa d'Atenció a la Infància de 0 a 6 de Pubilla Cases i Can Serra

MISSIÓ: *Col·laborem per acompanyar i oferir suport a les famílies en la seva tasca d'educació i criança dels seus fills i filles de 0 a 6 anys, perquè creixin autònoms, solidaris i joiosos.*

La interacció d'aquests tres factors és determinant per a l'establiment d'un bon tracte a la infància i es podria traduir en factors de protecció i factors de risc segons els contextos de desenvolupament dels infants.

**TAULA DE FACTORS DE PROTECCIÓ I RISC
SEGONS ELS CONTEXTOS DE DESENVOLUPAMENT**

Contextos	Factors de protecció	Factors de risc
Família	<ul style="list-style-type: none">- Calidesa i suport- Afecte i confiança bàsica- Estimulació apropiada i suport escolar- Estabilitat emocional dels pares- Altes expectatives i bona supervisió amb normes clares- Relacions positives amb la família extensa	<ul style="list-style-type: none">- Pobresa crònica i atur- Pares amb baix nivell educatiu- Desorganització domèstica- conflicte i/o violència en la parella- Toxicomanies- Pares amb conductes antisocials i/o delinqüència- Pares amb malaltia mental- Pares que creuen en l'ús del càstig físic
Iguals	<ul style="list-style-type: none">- Participació en activitats d'oci constructiu- Bona relació amb companys que respecten normes- Comunicació assertiva	<ul style="list-style-type: none">- Aïllament social- Companys amb conductes de risc
Escola	<ul style="list-style-type: none">- Bon clima escolar amb normes clares i vies de participació- Altes expectatives sobre l'alumnat- Oportunitats per participar en activitats motivadores- Tutors sensibles que aporten models positius	<ul style="list-style-type: none">- Falta de cohesió entre professors i alumnes- Falta de relacions entre família i escola- Escola poc sensible a les necessitats de la comunitat- Classes amb alumnat amb alt fracàs escolar i conductes de risc
Comunitat	<ul style="list-style-type: none">- Barris segurs i amb habitatges apropiats- Relacions de cohesió entre els veïns- Organització de la comunitat centrada en valors positius- Polítiques socials que donen suport a l'accés a recursos de recolzament a les famílies- Activitats de participació en la comunitat	<ul style="list-style-type: none">- Violència i inseguretat- Mala dotació de recursos i equipament- Barris massificats i sense identitat- Feina parental amb horaris extensos- Entorn amb prejudicis, intolerància i actituds de refús

4. Quin ha de ser el paper dels serveis i els professionals que intervenen en la infància?

Garantir aquests bons tractes no sols correspon als pares, sinó que són també resultat dels recursos que una comunitat posa al servei dels progenitors per garantir la satisfacció de les necessitats infantils i el respecte als seus drets, a més de la promoció, el suport i la rehabilitació de les funcions parentals.

La feina dels serveis que intervenen en la infància és potenciar les fortaleses de les famílies i poder ajudar-les a superar les debilitats i els factors estressants del seu entorn. Es tractaria doncs d'un paper de suport.

Les coses no sempre són com diu l'expert, la família aporta la seva part de coneixements

MISSIÓ: *Col·laborem per acompanyar i oferir suport a les famílies en la seva tasca d'educació i criança dels seus fills i filles de 0 a 6 anys, perquè creixin autònoms, solidaris i joiosos.*

sobre com exercir la parentalitat a partir de l'anàlisi de la pròpia experiència. En aquest sentit, el treball grupal (grups de pares i mares coordinats per un professional) esdevé fonamental per treure a la llum aquestes reflexions.

Aquests espais grupals per treballar amb els pares i les mares el desenvolupament de la parentalitat són de vital importància i obtenen majors resultats que les entrevistes individuals, atès el paper multiplicador de les experiències dels altres pares i la major implicació dels assistents en la millora de les seves capacitats. Tot i això, els diferents serveis que intervenim en petita infància seguim sense destinar-li el temps i els recursos necessaris i prioritzem les intervencions individuals que, tot i que són necessàries, també obtenen resultats més pobres pel que fa a l'atenció als infants.

5. El bon tracte en els diferents àmbits

Àmbit Familiar:

La família constitueix un nucli fonamental de la societat per les funcions assistencials, educatives i de socialització que realitza amb els seus fills. Perquè aquesta funció socialitzadora es porti a terme de manera adequada cal que es produeixin processos educatius i de convivència positiva en la família.

Les idees fonamentals en educació familiar que tenen repercussions positives en el bon tracte i el desenvolupament dels fills són:

- Comprendre el comportament dels fills en diverses situacions tenint en compte l'etapa evolutiva en què es troben.
- Ajustar les expectatives sobre el comportament dels fills en funció de les seves diverses característiques d'edat i circumstàncies personals, cosa que facilitarà desenvolupar el respecte mutu entre pares i mares i fills i un clima de relació positiu per a la convivència familiar.
- Configurar una adequada valoració d'un mateix com a adult que contribueixi a generar l'assertivitat i la seguretat personal, necessàries per afrontar els diversos reptes de la vida familiar, personal, laboral i social.
- Regular les emocions en moments d'inquietud, tensió o conflicte familiar, de manera que es faciliti trobar respostes adequades a la situació plantejada i respectuoses amb les necessitats de les persones implicades.
- Fomentar en els fills l'acceptació de si mateixos, pel que fa a les seves potencialitats com les seves limitacions, perquè puguin configurar patrons de pensament i conducta cooperatius tant en l'àmbit familiar com l'escolar i social.

Les famílies poden comptar amb els equipaments que atenguin els seus fills/es al districte per tal de desenvolupar la seva tasca d'educació i criança i, d'aquesta manera, afavorir la promoció del bon tracte.

Àmbit Social:

Xarxa d'Atenció a la Infància de 0 a 6 de Pubilla Cases i Can Serra

MISSIÓ: *Col·laborem per acompanyar i oferir suport a les famílies en la seva tasca d'educació i cria dels seus fills i filles de 0 a 6 anys, perquè creixin autònoms, solidaris i joiosos.*

L'àmbit d'intervenció social se centra en la intervenció amb els infants i llurs famílies, i també en les relacions que estableixen amb els diferents serveis i institucions, a més de l'entorn en què conviuen aquestes famílies.

El bon tracte en aquest àmbit estaria relacionat amb dotar els Serveis Socials i altres actors socials que hi intervenen dels recursos i professionals necessaris per sensibilitzar la població en general sobre el bon tracte a la infància i per realitzar actuacions preventives en les poblacions més vulnerables.

Les actuacions a realitzar han d'estar presidides per l'interès superior de l'infant, la qual cosa vol dir que prevalen els drets dels infants enfront dels del progenitor o altres adults referents.

Caldria analitzar els beneficis i els riscos de les decisions a adoptar i posar els mitjans necessaris per minimitzar els riscos tot planificant qualsevol intervenció tenint en compte el desenvolupament de l'infant.

La participació de l'infant (en funció de l'edat i les possibilitats) i els seus progenitors o tutors durant tota la intervenció ha de ser una prioritat, ja que com més informació posseeixi la família, s'obtindrà una major implicació en la presa de decisions.

Finalment caldria destacar la necessitat de donar continuïtat a les intervencions i evitar canvis innecessaris o duplicar recursos o professionals que no ajudin a la intervenció.

Àmbit Salut:

El bon tracte des de l'àmbit sanitari es refereix a oferir una assistència sanitària de qualitat que atengui les seves necessitats i els seus problemes de salut respectant els drets del nen i considerant l'entorn en el què creix i es desenvolupa.

Com a aspectes a tenir en compte destacaríem:

- El valorar les necessitats i els problemes de salut de la infància considerant la promoció de la salut i la prevenció de la malaltia, els diferents nivells assistencials (Centre de Salut d'Atenció Primària o Hospitalària), i l'infant i el seu entorn (família, escola, oci, temps lliure, etc.).
- Els centres sanitaris hauran de garantir que el seu personal estigui capacitat per disposar de la formació que els permeti atendre de manera adequada les necessitats i els problemes en el exercici de la seva actuació.
- El personal de l'àmbit sanitari haurà de conèixer i respectar els drets dels infants en l'exercici de la seva actuació.
- Els professionals sanitaris informaran els infants, les mares, els pares o els tutors de manera clara i precisa sobre el desenvolupament, l'evolució i la cura dels infants, i l'infant en funció de la seva edat i de la seva capacitat de comprensió.

Xarxa d'Atenció a la Infància de 0 a 6 de Pubilla Cases i Can Serra

MISSIÓ: *Col·laborem per acompanyar i oferir suport a les famílies en la seva tasca d'educació i cria dels seus fills i filles de 0 a 6 anys, perquè creixin autònoms, solidaris i joiosos.*

- Els infants tenen dret a la participació i a que es considerin les seves opinions en la presa de decisions referents als temes de salut que els afecten.

Àmbit Educació:

Els centres d'educació infantil i els centres d'educació especial, pel fet de ser les institucions on els nens assisteixen de manera habitual, esdevenen de facto el lloc ideal per establir relacions interpersonals basades en models de bon tracte i per obrir vies de col·laboració entre les famílies i els professionals que estan més directament implicats en la cura de l'infant.

Dins d'aquesta cultura de bon tracte a la infància dins l'àmbit d'educació, caldria fomentar els principis següents:

- **Reconeixement.** Necessitat de tots els infants de ser acceptats individualment com a éssers especials, diferents i amb dret a l'espai físic, intel·lectual i emocional en el seu entorn.
- **Empatia.** Capacitat de posar-se en el lloc de l'altra persona, tant de percebre com sentir i entendre els seus sentiments.
- **Col·laboració i cooperació.** Aspectes basats en les interaccions entre les persones, de manera que permetin un treball en equip, l'assoliment de fites comunes i l'establiment de llaços d'afecte i amistat per conviure pacíficament.
- **Comunicació efectiva.** Totes les formes que fem servir per dir el que sentim, pensem, desitgem, esperem i vivim constitueixen comunicació. Per comunicar-se de manera efectiva, l'infant necessita llibertat d'expressió corporal, assertivitat, interès en allò que diu, respectar altres opinions, capacitat d'escoltar...
- **Negociació i mediació.** Habilitat d'arribar a acords quan s'ha produït el conflicte. L'acord pot ser plenament satisfactori, tant si és resultat d'un consens de totes les parts implicades o bé es tracta de cedir alguna cosa per arribar a un punt on es pugui resoldre el conflicte.

Un model de bon tracte a les escoles hauria de posar al centre de les prioritats de famílies i professionals el benestar físic i emocional de tots els infants, en especial dels que veuen vulnerats els seus drets.

Àmbit Lleure:

Els espais treballen la socialització i l'autonomia dels infants tot promovent una transformació social i una educació integral en valors, on el bon tracte en aquests recursos es treballa des de diverses perspectives.

A través de la intervenció en els infants:

Xarxa d'Atenció a la Infància de 0 a 6 de Pubilla Cases i Can Serra

MISSIÓ: *Col·laborem per acompanyar i oferir suport a les famílies en la seva tasca d'educació i criança dels seus fills i filles de 0 a 6 anys, perquè creixin autònoms, solidaris i joiosos.*

- Educació i transmissió de valors socials i comunitaris a través de les activitats.
- Cercant estratègies i dinàmiques per al treball per la igualtat, la no-violència i la no-discriminació entre homes i dones.
- Donar valor a la seva integritat física i emocional.
- Incidint en els processos de sociabilitat de l'infant des de la perspectiva del lleure afavorint la integració social dels infants.
- Establint relacions afectives de suport i de respecte amb els infants tot facilitant models de relació sans i amb coherència educativa.
- Ensenyant les normes, les regles i els hàbits de convivència i les habilitats socials, des d'un marc de relacions afectuoses.

Mitjançant la intervenció en les famílies

- Potenciant l'acompanyament de les famílies en el procés educatiu dels seus fills/es tant a les activitats de l'esplai com en la vida comunitària del barri
- Donar eines a les famílies per a que ajudi a responsabilitzar-se en les seves tasques socialitzadores i educatives.
- Donant suport a les famílies en la resolució de les dificultats en que es poden trobar els seus fills/es, tot compartint maneres de fer positives.
- Orientant les famílies cap a pautes educatives i de coneixement i acceptació del propi infant, valorant i reforçant els punts forts de cada família.

De la intervenció en el medi:

- Assumint un paper d'enllaç entre els infants i el seu entorn facilitant la mediació entre les diferents parts.
- Vetllant pel procés de desenvolupament, tant del propi infant com del grup, i pel progrés en la seva integració en el medi.
- Treballant per establir relacions de treball conjunt amb l'entorn de l'infant i la família tot creant una bona dinàmica de treball en xarxa entre els diferents serveis que hi intervenen.

6. Marc bibliogràfic a compartir:

Per a famílies:

- FAMPI (2008): **Decàleg del bon tractament a la infància i a l'adolescència.** *Deu bones pràctiques a l'educació familiar.* Madrid. Es pot descarregar <http://www.fapmi.es/contenido1.asp?sec=31&pp=1>
- UNICEF (2012): **Bienvenido Bebé.** *Guía completa para el cuidado del recién nacido de 0 a 3 meses.* Editado por UNICEF Uruguay. Montevideo
- UNICEF (2011): **¿Mucho, poquito o nada?** *Guía sobre crianza para niños y niñas de 0 a*

Xarxa d'Atenció a la Infància de 0 a 6 de Pubilla Cases i Can Serra

MISSIÓ: *Col·laborem per acompanyar i oferir suport a les famílies en la seva tasca d'educació i criança dels seus fills i filles de 0 a 6 anys, perquè creixin autònoms, solidaris i joiosos.*

- 5 años. Editado por UNICEF Uruguay. Montevideo. Les dues guies es poden descarregar: <http://www.unicef.org/uruguay/spanish/publications.html>
- Save the children (2012): **Consejos prácticos sobre parentalidad positiva y buen trato**. Editado conjuntamente con el Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales y Igualdad. Gobierno de España.
 - Save the children (2012): **10 Principios sobre la parentalidad positiva y el buen trato**.
 - Save the children (2012): **¿Quién te quiere a ti? Guía para padres y madres: cómo educar en positivo**. Els 3 darrers documents es poden descarregar a: http://www.savethechildren.es/cen_doc.php?idtema=21

Per a professionals:

- Llei 18/2003, de 4 de juliol, de **suport a les famílies**. Es pot descarregar a: http://www20.gencat.cat/docs/governacio/Funcio%20Publica/Documents/Empleats%20publics/politiques_socials/Arxius/lle18-03.pdf
- Barudy J i Dantagnan M (2005): **Los buenos tratos a la infancia**. Parentalidad, apego y resiliencia. Ed Gedisa. Barcelona.
- Consell d'Europa (2006): **Recomendación del Comité de Ministros sobre políticas de apoyo a la parentalidad positiva**. Brussel·les. Es pot descarregar a: <http://www.msssi.gob.es/ssi/familiasInfancia/documentacion.htm>
- Llei 14/2010, del 27 de maig, dels **drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència**. Es pot descarregar a: <http://www.parlament.cat/activitat/cataleg/TL115.pdf>
- Documentació elaborada conjuntament entre el *Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales y Igualdad* i la *Federación Española de Municipios y Provincias*, al 2010. Es pot descarregar a: <http://www.msssi.gob.es/ssi/familiasInfancia/documentacion.htm>
 - **Parentalidad positiva y políticas locales de apoyo a las familias.**
 - **La educación parental como recurso psicoeducativo para promover la parentalidad positiva**
 - **Buenas prácticas profesionales para el apoyo a la parentalidad positiva**
- **Protocol d'actuació entre els Departaments de Benestar Social i Família i d'Ensenyament, de detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu**. Any 2012. Es pot descarregar a: http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/docs/2012/06/04/15/27/0852f812-1432-4c3f-b6a4-0b6194cd14f4.pdf
- Jesús García Pérez, Jesús i Martínez Suárez, Venancio (2012): **Guía Práctica del Buen Trato al niño**. Coordinat per l'Asociación Madrileña para la Prevención del Maltrato Infantil (APIMM), Sociedad Española de Pediatría Extrahospitalaria y Atención Primaria (SEPEAP). Es pot descarregar per internet a: <http://plataformadeinfancia.org/publicaciones/documento/guia-practica-del-buen-trato-al-nino>

